

5 maart 2023, Reminiscere, 2^e zondag in de veertigdagentijd, Maranathakerk Den Haag
1e Schriftlezing: Klaagliederen 1: 1-6
2 Schriftlezing: Matteüs 17: 1-9

Gemeente van Christus,

‘Ons leven is over’, zo vertelde een man uit Turkije deze week in een filmpje op de website van de NOS¹. Hij keek naar een verwoest huis en zei: hier woonde de arts en zijn kinderen, ze zijn er niet meer. Hij keek naar een ander huis en noemde de man van het echtpaar dat daar gewoond had, ook zij zijn er niet meer. Hij is 61, vertelde hij, en was geboren en getogen in die wijk. Zijn huis was ooit nog van zijn opa geweest, nu is het verwoest, net als vrijwel de hele wijk. En de mensen zijn weg; ze zijn overleden of hij weet niet waar ze zijn. Mijn leven is hier, zegt hij, maar het is er niet meer. Met het instorten van al dat hout en steen ging zoveel meer verloren dan huizen en gebouwen. Er ging geschiedenis verloren, een fysieke omgeving die vertrouwd en bekend was, een gemeenschap waarin men gekend en geliefd was, een thuis, een ‘hier kom ik vandaan en hier hoor ik’. Je bent in een klap verweesd wanneer die plaats, de ruimte die zin en samenhang bood, er niet meer is.

Die ontzetting klinkt ook door in de tekst uit Klaagliederen. We horen over een verweesde stad: ‘Ach, hoe eenzaam zit zij neer, de eens zo levendige stad.’ In het Hebreeuws zit er iets van verwondering en verbijstering in de woorden: hoe is het mogelijk! Die bruisende en levendige stad, kijk hoe leeg en verlaten ze nu is. Het trieste lot van de stad wordt in scherpe contrasten geschetst: zij was groot onder de volken, maar zij is een weduwe geworden. Zij was vorstin van de gewesten, maar is tot slavernij vervallen. Het woord ‘weduwe’ valt, het is een rouwlied. Het lied ‘stil in de straat’ is bij Klaagliederen geschreven en verwoord het zo treffend:

‘stil is de straat overal,
Nergens meer feest in de stad,
Mensen die overal schuilen
En om hun kinderen huilen

Het is het beeld van Turkije en Syrië in de afgelopen weken; en van Oekraïne, inmiddels al weer ruim een jaar lang. De stad waar in Klaagliederen om wordt gerouwd, is Jeruzalem. De liederen zijn geschreven tegen de achtergrond van de vernietiging van Jeruzalem en van de tempel in 587 voor Chr. door het Babylonische leger, aangevoerd door koning Nebukadnezar. De rouw en het verdriet om deze catastrofe is verwoord in de Klaagliederen die ons in de Bijbel zijn overgeleverd.

Nu hebben klaagzangen in onze tijd niet bepaald een goede naam. We hebben zelf een woord voor, afgeleid van de profeet Jeremia die volgens de traditie de Klaagliederen op schrift heeft gesteld: zit niet zo te *jeremiëren*, oftewel, zit niet zo te klagen. Maar rouw werd anders beleefd in de tijd dat deze liederen op schrift werden gesteld. In onze tijd is rouw vooral een individueel proces, een weg die je ten diepste alleen moet gaan en die daardoor ook erg eenzaam kan zijn. In de eeuwen voor onze jaartelling waarin de Oud Testamentische geschriften zijn ontstaan, is rouw veel meer een gezamenlijk proces van de gemeenschap als

---

¹ <https://nos.nl/video/2465884-rijke-geschiedenis-van-antakya-is-verloren-gegaan-ons-leven-is-over>

geheel. En daarin speelden deze Klaagliederen een belangrijke rol; het is liturgie, die een stem gaf aan rouw en verdriet, aan wanhoop, van waaruit ruimte ontstaat voor hoop, voor hoop op een nieuwe toekomst.

Die hoop op een nieuwe toekomst straalt ook letterlijk van de Evangelielezing van vanochtend af. Het is het verhaal over de zogenoemde 'Verheerlijking op de berg'; Jezus die op een hoge berg van gedaante veranderde (letterlijk staat er eigenlijk dat hij een metamorfose onderging), waarbij zijn gezicht straalde als de zon en zijn kleren wit werden als het licht. Maar als je om het verhaal heen leest, valt op dat niet alles licht is aan dit verhaal, maar dat het wordt omgeven door duisternis. Zo gaat aan Jezus' verheerlijking op de berg de aankondiging van zijn lijden en sterven vooraf. En als Jezus en Zijn leerlingen van de berg afkomen, dan treffen ze meteen een wanhopige vader, met een ernstig zieke zoon, waarmee we midden in de realiteit van het leven staan. En te midden van die donkerheid is het dat Jezus de berg opgaat. Een berg is in de Bijbel de plaats waar hemel en aarde elkaar raken, bij uitstek de plek waar God zich openbaart, waar Hij zich laat vinden. Dat Jezus' gezicht gaat stralen als de zon, betekent dat Jezus een Godsontmoeting heeft. Voor een moment is Hij zo dicht bij God, dat Zijn gezicht als het ware hemelse trekken krijgt. Het doet denken aan Exodus 34, waarin Mozes op de berg Horeb (of Sinai) de Wet van God, de tien woorden ten leven van God ontvangt. Wanneer hij de berg afdaald, lezen we dat zijn gezicht glansde omdat hij met de Heer had gesproken. Bij Jezus op de berg verschijnt plotseling deze Mozes ten tonele, samen met Elia, de profeet die ook een Godsontmoeting op een berg had gehad, waar God zich voor hem openbaarde in het zachte suizen van de stilte.

Mozes en Elia, samen vertegenwoordigen zij de Wet en de Profeten. Met Mozes heeft God een verbond gesloten en Elia heeft ervoor gezorgd dat dat verbond in moeilijke tijden overeind bleef, bewaard bleef, door het volk Israël scherp te houden. Het Oude Testament eindigt met deze twee Godsmannen: in de allerlaatste woorden van Maleachi, het laatste boek van het Oude testament, staat: 'Houd je aan het onderricht van Mozes, mijn dienaar, aan wie Ik op de berg Horeb wetten en geboden heb gegeven (...), en: 'voordat de dag van de Heer aanbreekt (...), stuur ik jullie de profeet Elia' (...). Als de vertegenwoordigers van de Wet en de Profeten staan Mozes en Elia samen voor de Bijbelse traditie, en Jezus wordt in de verheerlijking op de berg als de vervulling van die Bijbelse traditie geschetst. Dat klinkt ook door in de Stem die uit de hemel klinkt: 'Dit is mijn geliefde zoon, in Hem vind ik vreugde', dezelfde woorden die bij de doop van Jezus in de Jordaan klonken.

Jacobus en Johannes zijn sprakeloos bij het tafereel dat zij aanschouwden, maar Petrus neemt het woord: 'laten we drie tenten voor jullie bouwen. Die tenten kunnen verwijzen naar de tabernakel, de tent waarin God onder het volk aanwezig was in de tocht door de woestijn. De suggestie van Petrus bevestigt daarmee alleen maar dat het hier om een Godsontmoeting gaat. De drie tenten kunnen ook suggereren dat Petrus eigenlijk voorstelt om nog een tijdje op deze mooie hoge berg te verblijven. In de nabijheid van God op de berg verblijven is duidelijk beter dan in de wereld daar beneden. Het moment moet ingekapseld worden, er moeten een tent omheen om te voorkomen dat het moment hen weer ontglipt.

Maar het is niet de bedoeling dat ze dat op de berg blijven. Zo plotseling als Mozes en Elia verschenen, zo plotseling was het tafereel weer voorbij. Maar voordat ze weer van de berg

afdalen, klinken er Paaswoorden. Het tafereel had de leerlingen grote angst aangejaagd, maar Jezus kwam dichterbij, raakte hen aan en zei: 'Sta op, wees niet bang.' Het zijn de woorden van de engel bij het graf en van de opgestane Christus: 'Vreest niet! Wees niet bang.' Vanochtend krijgen wij een voorproefje van de Paasmorgen. Het Licht van Pasen schijnt hier alvast van Jezus' gezicht. De verhaal vanochtend staat ingeklemd tussen een aankondiging van het lijden van Jezus en een voorbeeld van het lijden wat mensen kan treffen (een vader met zijn zieke zoon), maar het verhaal kijkt over het lijden heen uit naar de Pasenmorgen. Als ze weer van de berg afdalen maant Jezus de leerlingen met niemand te spreken over wat ze gezien hebben, voordat de Mensenzoon uit de dood is opgewekt. Jezus weet welk weg Hij moet gaan, een weg van lijden en sterven, maar Hij weet ook waar Zijn weg op uitloopt. Na Zijn gesprek met Mozes en Elia weet Hij dat Zijn weg zal eindigen in het leven in het Licht, in het Licht van Pasen. Op de berg was dat letterlijk aan Zijn gezicht af te lezen.

Zo is het vanochtend een dienst met twee gezichten. We lezen Klaagliederen en luisteren naar op muziek gezette klaagzangen. We lezen ook over het Licht van Pasen dat al doorbreekt, als verwijzing naar waar het op uit zal lopen: dat de duisternis niet het laatste woord heeft, maar het Licht, het Licht van Pasen. Dat is de fundamentele boodschap van hoop die ons in het Bijbels getuigenis wordt aangezegd, die paradoxaal genoeg juist ook in Klaagliederen doorklinkt. Te midden van de puinhopen van de stad of van ons leven, geven ze woorden aan rouw en ontreddeering, waardoor er ruimte ontstaat voor het visioen van de hoop, het visioen van een nieuwe toekomst.

De kerk is bij uitstek de plaats waar wij als gemeenschap ons dit visioen te binnen kunnen brengen, perspectief leren ontdekken, een nieuwe toekomst leren spellen, een lied op de lippen krijgen, al is het tegen de klippen op. Waar je mag ervaren: je staat er niet alleen voor; we gaan als gemeenschap samen deze weg, al tastend en zoekend. Waar wij onvermoede dingen te zeggen krijgen. Wij leren spreken over leven door de dood heen, over Licht dat de duisternis overwint. Wij mogen spreken over bloei en kiemkracht dwars door dood en lijden heen. En met die boodschap van hoop weer de wereld ingezonden worden: 'Sta op, wees niet bang.'

De duisternis te boven
al staat de nacht rondom,
zijn allen die geloven
dat Jezus is de zon.
Zij kiemen uit zijn graf,
zij bloeien uit zijn wonden,
zij worden uitgezonden
de nacht uit in de dag².

Amen

---

² Lied 544:3 uit het liedboek (2013).